

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sayı :6
29 Haziran 2007

İçindekiler

Çin'de Gelişmeler
ABD ile İlişkiler
AB ile İlişkiler
Diğer Ülkelerle İlişkiler
Türkiye'deki Kamu ve
Özel Kuruluşların
Çalışmaları

*Çin'de enflasyon
hızlandı ufukta faiz
artırımı var...*

*Çin'den yurtdışı
yatırımı için 200
milyar dolarlık
devlet fonu*

ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişiyle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin'de Gelişmeler:

a) Para Politikası

Ekonomisindeki aşırı ısınmanın önünü bir türlü alamayan Çin'de Mayıs ayı enflasyonun da beklentilerin üzerinde çıkması yeni bir faiz artırımı beklentisi yarattı. Enflasyon sepetindeki 8 kategoriden en önemlisi olan gıda fiyatları Mayıs ayında % 8,3 yükseldi, enflasyon ise son 2 yılın en yüksek seviyesine fırladı. Çin Ulusal İstatistik Bürosu tarafından açıklanan verilere göre Mayıs ayında enflasyon %3,4 oldu. Tahminlerin üzerinde gelen enflasyon rakamının, faiz artırımı beklentisini kuvvetlendirdiği söyleniyor. Çin en son geçen ay faiz artırımına gitmiş ve 1 yıllık gösterge borçlanma faiz oranını %6,57 seviyesine yükseltmişti. Enflasyon rakamlarının açıklanmasının ardından gösterge Şanghai bileşik endeksi %0,5 değer kaybetti, Yuan ise dolar karşısında %0,23 değer kazanarak 7.6457 seviyesine yükseldi. Bu, son 10 ayda Yuanın yaşadığı en hızlı artış.¹

b) Ticaret ve Yatırımlar

Bu ay halka açılan ABD'li girişim sermayesi devi Blackstone'un yüzde 10'luk hissesini 3 milyar dolara satın alan Çin, yurtdışı yatırımlarını hızlandırmak için devlet kontrolünde bir yatırım fonu kurmaya hazırlanıyor. Çin Maliye Bakanlığı'nın 27 Haziranda yaptığı açıklamaya göre, Pekin yönetimi bu amaçla 200 milyar dolarlık bir fon oluşturacak. Bu fon Çin'in elindeki rekor 1,2 trilyon dolarlık yabancı para rezervinden oluşturulacak. Parlamento şimdi bu plan doğrultusunda Maliye Bakanlığı'na 1,55 trilyon Yuanlık (200 milyar dolar) tahvil ihraç etme yetkisi verecek yeni bir düzenleme üzerinde çalışmaya başladı. Tahvil satışı ile aynı zamanda Çin'in mali sistemindeki nakit fazlasının emilmesi amaçlanıyor. Çin elindeki yabancı para rezervinin önemli bir kısmını güvenli fakat karşılaştırmalı olarak düşük faizli ABD tahvillerine yatırıyor. Şimdi ise Pekin daha yüksek getiri arayışıyla daha riskli yatırımlara yönelmeye başlamış durumda.²

Çin ekonomiyi yavaşlatma komitesi kuruyor...

Başbakan Wen Jiabao, teknokratlardan oluşan özel bir komite oluşturularak ekonominin kontrol altına alınması direktifini verdi. Kurulacak olan komiteye, Çin Merkez Bankası Başkanı ve Planlama Departmanı Başkanı başkanlık yapacak. Komitenin birincil hedefi para birimi yuanın düşük seyrini dizginlemek ve dengesiz ihracatı kontrol altına almak olacak. Bugüne kadar ticaret fazlasından elde edilen döviz rezervleri Çin'de ölçsüz fabrika inşaatlarına ve kapasite fazlasına neden oldu. Morgan Stanley Asya Başekonomisti Stephen Roach Bloomberg haber ajansına yaptığı açıklamada, "Eğer 2007 ekonomi için birçok sözün verildiği ancak uygulamanın yapılmadığı bir yıl olarak tamamlanırsa, Çin çok ciddi bir güvenilirlik kaybına uğrayacaktır" dedi.³

Ekonominin dizginleneceğine dair verilen tüm sözlerle karşın ticaret ve yatırımlar artmaya devam ediyor.

Çin Gümrük İdaresinin açıkladığı verilere göre, Mayıs ayında ticaret fazlası 2006 yılı Mayıs ayına göre % 73 artarak 22,5 milyar dolar oldu. ABD'nin artan baskısına karşın gerçekleşen bu gelişmeyle Çin'in dış ticaret hacmi 800 milyar ABD dolarını aşarak, geçen yılın aynı dönemine göre % 23.7 artmış oldu. Verilere göre, bu dönemde ihracat % 28,7 artışla 94 milyar dolar, ithalat ise % 19,1 artışla 71,6 milyar dolar oldu.⁴

Sabit sermaye yatırımlarındaki artış devam ediyor...

Çin İstatistik Müdürlüğü tarafından 15 Haziran tarihinde açıklanan verilere göre, Çin'deki sabit sermaye yatırımlarının hacmi bu yılın ilk beş ayında 3 trilyon 200 milyar yuanı geçerek, geçen yılın aynı dönemine oranla %25.9 arttı. Çin'de bu yılın başından beri sabit sermaye yatırımlarının artış hızında görülen 4.4 puanlık yavaşlamaya rağmen, Çin Devlet Konseyi ülkedeki sabit sermaye yatırımlarının hâlâ yüksek bir seviyede seyrettiğine dikkat çekerek, yeni projelere ciddi kontrol uygulamaya devam edilmesini; enerji tüketimi ve kirliliği yüksek sektörlerdeki inşaatlara yönelik arsa ve kredi tedarikinin de kısıtlanmasını istedi.⁵

Çin 3 bine yakın ürünün ihracat vergi indirimini kaldırıyor....

Çin hükümeti, 3 bine yakın ihracat kaleminde uyguladığı vergi indirimini sonlandırmaya hazırlanıyor. Ülkenin son dönemde rekor düzeye ulaşan ticaret fazlasını dizginlemesi, diğer ülkelerle yapılan ticarete yaşanan sorunların ortadan kaldırılması ve daha az enerji tüketiminin teşvik edilmesi amacıyla bu kararın alındığı bildirildi. Vergi indiriminin 1 Temmuz itibarıyla sonlandırılacağı, bazı ürünlerdeki vergi indirimlerinin ise azaltılacağı bildirildi. Vergi indiriminin kısmen kaldırılacağı kalemler arasında ABD ve Avrupa Birliği ülkelerini istila eden ve Türkiye dahil birçok ülkedeki yerel üreticileri vuran oyuncak, tekstil ve ayakkabı da yer alıyor. Vergi indiriminin tamamen kaldırılacağı kalemlerden 533 tanesinin ise çevre kirliliğine yol açan ve çok fazla enerji sarfiyatına sebep olan çimento, tuz, deri ve gübre gibi ürünlerden oluştuğu bildirildi.⁶

Çin, 209 ürünün ithalatında daha az vergi alacak...

Çin, ithalatı teşvik etmek için, 209 tür ithal ürüne geçici olarak düşük vergi uygulayacak. Bunlardan, kömür, yakıt petrolü gibi kaynak niteliğindeki ürünlere yönelik geçici ithalat vergisi % 3'e kadar gerileyecek.⁷

Çin'e yılın ilk beş ayında 25 milyar dolar yabancı sermaye girdi.

Çin'in bu yılın ilk beş ayında fiilen değerlendirdiği yabancı sermaye miktarının 25 milyar doları geçerek, geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık % 10 oranında arttığı bildirildi. Çin Ticaret Bakanlığı tarafından 13 Haziran tarihinde yapılan açıklamada, bu dönemde yeni kurulan yabancı sermayeli işletmelerin sayısının 15 bin olup geçen yılın aynı dönemine göre azaldığı belirtildi. 15 yıldır en çok yabancı sermaye değerlendiren gelişmekte olan ülke olarak Çin'in, önümüzdeki yıllarda yabancı sermaye değerlendirme çalışmalarının niteliğinin yükseltileceği ve yabancı yatırımların araştırma-geliştirme, yüksek ve yeni teknoloji, enerji tasarrufu, çevre koruma, modern tarım ve hizmet alanlarına yönlendirileceği bildirildi.⁸

Dünyanın en güçlü 500 işletmesinin 120'si Chengdu'da temsilcilik açtı...

Çin'in güneybatısında yer alan Sichuang eyaletinin merkezi Chengdu'nun son yıllarda üst üste "Çin'in dışa yönelik hizmet üssü" ve "Çin'in en iyi turizm şehri" gibi ünvanlara layık görülmesi nedeniyle yabancı işadamları Chengdu piyasasıyla yakından ilgileniyor. Şu ana kadar dünyadaki en güçlü 500 işletmenin 120'si, Chengdu şehrinde temsilcilik açmış bulunuyor. Chengdu, elektronik enformasyon, makine, tıp ve modern finans sektörlerine öncelik vererek çok uluslu şirketler ve yoğun yabancı sermayeli bankaları kendisine çekti. ABD, Almanya, Kore Cumhuriyeti, Tayland, Fransa, Singapur ve Pakistan gibi ülkeler, Chengdu'da konsolosluk açtı.⁹

Chaidamu Havzası'nda 100 proje yabancı yatırıma açık...

Çin'in kuzeybatısında yer alan Qinghai eyaletinde bulunan Chaidamu Havzası'nda 100 projenin yabancı yatırımlara açık olduğu, bunların 73'ünün kimya sanayisinde yer aldığı ve toplam yatırım miktarının 69 milyar 600 milyon yuani bulunduğu belirtildi. Çin'de "hazine havzası" olarak adlandırılan Chaidamu'da potasyum tuzu, magnezyum tuzu ve asbest dahil 7 maden rezervi, ülke genelinde ilk sıralarda yer alıyor. Chaidamu Havzası, Ekim 2005'te Çin'in ilk 13 dönüşümlü ekonomi pilot bölgesinden biri olarak saptanmıştı.¹⁰

Çin'in tüketim mallarının perakende satış cirosu %15.9 arttı...

Çin Devlet İstatistik Müdürlüğü tarafından 13 Haziran tarihinde yayımlanan istatistiklere göre, Mayıs ayında Çin toplumundaki tüketim mallarının perakende satış cirosu 715 milyar 800 milyon yuana ulaşarak, geçen yılın aynı dönemine göre % 15.9 arttı. İstatistiklere göre, kent tüketimi geçen yılın aynı dönemine göre %16.3 oranında artarken, ilçe ve ilçe altındaki yerleşim birimlerinin tüketimlerdeki artış da % 15'e ulaştı. Kırsal bölgelerdeki tüketimde de artış eğilimi görülüyor. Ürün çeşitlerine göre inşaat ve dekorasyon malzemeleri, otomotiv, hububat ve yemeklik yağ tüketimi ilk sıralarda yer alıyor.¹¹

Çin'in doğrudan dış yatırımlarındaki hızlı artış sürüyor...

Çin'in doğrudan dış yatırımlarındaki hızlı artışın bu yıl da sürmesi ve yatırım hacminin yıl sonunda 16 milyar Amerikan dolarına ulaşarak geçen yıla oranla %30 artması bekleniyor. Çin'in doğrudan dış yatırımlarının toplam hacmi, geçen yılın sonunda 73 milyar 330 milyon dolara ulaştı. Dünyanın 163 ülke ve bölgesinde bugüne kadar kurulan Çin sermayeli işletmelerin sayısı ise 10 bin 673'ü buldu. Çin'in dünyada finans alanı dışındaki doğrudan dış yatırım sıralamasındaki yerinin 2005'te 17. sırada olduğuna ve geçen yıl 13. sıraya yükseldiğine işaret eden Çin Ticaret Bakanlığı yetkilileri, şirket alımı şeklinde gerçekleştirilen doğrudan yatırımların ülkenin toplam

***Dünya Bankası'ndan
Çin'e 600 milyon
dolarlık yatırım***

doğrudan dış yatırımlarının % 36.7'sini oluşturduğunu kaydettiler. Bu arada Latin Amerika, 2005'ten itibaren Asya'yı geçerek Çin'in en çok yatırım yaptığı kıta haline geldi. Çin Ticaret Bakanlığı'nın planlarına göre, 2006-2010 yılları arasında Çinli işletmelerin yabancı ülkelere 60 milyar Amerikan dolarını aşan doğrudan yatırım yapmaları bekleniyor.¹²

Dünya Bankası'na bağlı Uluslararası Finans Kurumu (IFC) Genel Direktörü Lars Thunell, 2007 mali yılında Çin'deki 30 projeye 600 milyon dolardan fazla yatırım yapacaklarını söyledi. Lars Thunell, Pekin'de verdiği demeçte, yatırımlarda küçük ve orta büyüklükteki işletmeler dahil Çinli özel teşebbüslerin gelişmesini teşvik etmeye, rekabet gücü yüksek finans kuruluşlarının, ülkenin batısı ile iç kesiminde yer alan eyaletlerin, altyapı tesisleri ile sosyal hizmet ve çevre alanlarındaki özel girişimcilerinin gelişmesine destek vermeye öncelik verdiklerini kaydetti.¹³

***China Mobile,
Şanghay borsasının
en büyük halka arzına
hazırlanıyor...***

Reuters haber ajansına bilgi veren konuya yakın kaynaklar China Mobile hisselerinin Temmuz ayında Şanghay borsasında işlem görmeye başlayacağını söyledi. Tahminler, bunun Şanghay borsasının bugüne kadar gördüğü en büyük halka arz olacağı yönünde. Rekor, şimdilik Çin Sanayi ve Ticaret Bankası'nın (ICBC) geçen yıl gerçekleştirdiği 6.1 milyar dolarlık halka arzda. China Mobile'in hisse satışından elde edeceği gelirin ise 10.4 milyar dolara kadar çıkması bekleniyor. Şirketin hisseleri hali hazırda Hong Kong borsasının sadece yerli yatırımcıya açık endeksinde işlem görüyor. China Mobile'in Şanghay'da uluslararası yatırımcıların da işlem yapabildiği endekse kote olacağı haberinin duyulmasının ardından söz konusu borsada işlem gören hisseleri % 6'dan fazla değer kazanarak rekor seviyeye ulaştı.¹⁴

***Çin'de marka ihlaliyle
mücadele...***

Çin Devlet Sanayi ve Ticaret Yönetimi Genel Müdür Yardımcısı Li Dongsheng, Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) katılmasından bu yana, marka ihlaliyle ilgili 200 bin olayın ele alındığını ve bunlardan 28 binden fazlasının yabancı marka ihlaline ilişkin olduğunu belirtti. Li Dongsheng, 12 Haziran tarihinde düzenlenen basın toplantısında, Çin'in DTÖ'ye katılmasından bu yana geçen altı yıl içinde, yabancı markalara yönelik koruma ile perakende ve toptancı pazarlarına yönelik yönetimi daha da güçlendirdiğini; piyasa ekonomisinin adım adım iyileştiğini kaydetti. Alınan bilgiye göre, Beijing, Shanghai ve Tianjin gibi bölgelerdeki sanayi ve ticaret yönetimi kuruluşları, Fransa, İsviçre, İngiltere ve Almanya gibi ülkelere ait 40'tan fazla tanınmış markayı güçlü şekilde koruyarak, bu markalı malların çarşılarında izinsiz satışıyla mücadele ediyor.¹⁵

***Çin Devlet Nükleer
Elektrik Teknolojileri
Şirketi kuruldu.***

Çin Devlet Nükleer Elektrik Teknolojileri Şirketi, 22 Mayıs tarihinde Pekin'de düzenlenen törenle açıldı. Çin'in üçüncü kuşak nükleer elektrik teknolojilerinin ithalatı ve proje inşaatlarından sorumlu bu şirket, öz kaynaklara dayanarak nükleer elektrik teknolojileri geliştirme çalışmalarının başlıca platformu olacak.¹⁶

***Çin'deki yabancı
bankalar, banka kartı
hizmeti sağlayacak***

Çin Bankacılık Denetim ve Yönetim Komitesi'nden bir yetkili 4 Haziran tarihinde verdiği demeçte, yabancı sermayeli tüzel bankalara banka kartı işlemlerinin açılmasıyla ilgili prosedürü başlattıklarını kaydederek, yabancı sermayeli tüzel bankaların, ilgili kural ve teknik kısıtlara göre banka kartı

Çin: ABD'nin ihracat rejimini sıkılaştırması, ikili ticareti etkiler.

Çin ABD'ye yapılan oto parçası ihracatında ilk kez Almanya'nın önüne geçti.

Çin-Avrupa Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nda değişiklik

işlemleri yapmak için komiteye başvurabileceğini belirtti. Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne katılırken bankacılığını dışa açacağı taahhüdü ve "Yabancı Sermayeli Bankalar Yönetim Yönetmeliği" uyarınca, yabancı sermayeli tüzel bankalar Çin'de banka kartı işlemleri yapabilecek. Yetkili, yabancı sermayeli bankaların son yıllarda banka kartı işlemleri alanında biriktirdiği zengin tecrübeleri değerlendirerek, Çin piyasasının somut koşullarına ayak uydurmasını ve riskleri önleme koşuluyla, Çinli tüketicilere kolay ve kaliteli banka kartı hizmeti sağlamasını beklediklerini ifade etti.¹⁷

II. ABD ile İlişkiler

Çin Ticaret Bakanlığı sözcüsü Yao Shenhong, Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Çin'e yönelik ihracat rejimini sıkılaştırmasının iki ülke arasındaki yüksek teknoloji ticaretini ciddi biçimde etkileyeceğini vurgulayarak, bundan esef duyduklarını kaydetti. ABD yönetimi tarafından kısa süre önce açıklanan yeni yönetmelikle, uçak, uçak motoru ve havacılıkta kullanılan elektronik cihazlar ihracatı kısıtlanan ürünler listesine alındı; aynı zamanda Çin'den nihai kullanıcıları hakkında beyanda bulunması istendi. Yao Shenhong 19 Haziran tarihinde yaptığı açıklamada, ABD yönetiminin yeni düzenlemelerinin, iki ülkenin işletmeleri arasında yüksek teknoloji alanındaki stratejik ticari ilişkilerin maliyetini artırarak, işletmelerin güvenini zedeleyeceğini savundu. Sözcü, ABD'den iki ülkenin uzun vadeli çıkarlarından hareketle ikili yüksek teknoloji ticaretinin gelişmesini etkin şekilde hızlandırarak, ticaret dengesizliğinin giderilmesine zemin yaratmasını, böylece ikili ekonomik ve ticari ilişkilerin sağlıklı ve kapsamlı gelişmesini pekiştirmesini beklediklerini vurguladı.¹⁸

2007 yılının ilk çeyrek verilerine göre Çin ABD'ye 1,936 milyar dolarlık oto parçası ihracatı yaparak 1,934 milyar dolarlık ihracat yapan Almanya'nın önüne geçti. Geçen yılın aynı döneminde Çin'in oto parçaları ihracatı 1,52 milyar dolar iken Almanya'nın bu alanda ABD'ye yaptığı ihracat 1,73 milyar dolar idi. Şu anda ise Japonya 3,57 milyar dolarlık ihracatıyla bu alanda ABD'ye en çok ihracatı yapan ülke olarak yerini korudu. 2007 yılının ilk çeyreğinde Çin bir önceki yıla göre %32,4'lük artışla tüm dünyaya 6,123 milyar dolarlık oto parçası ihracatı gerçekleştirdi. Otomobil motoru ihracatı ise bir önceki çeyreğe göre %19,42'lik artışla 221 milyon dolara ulaştı.¹⁹

III. AB ile İlişkiler

Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai ve Avrupa Birliği Ticaret Komiseri Peter Mandelson, 12 Haziran'da AB'nin Brüksel'deki merkezinde Çin-Avrupa Ekonomik ve Ticaret Karma Komitesi görüşmesi yaptılar. Görüşmede taraflar arasında 10'u aşkın konu üzerinde fikir birliği sağlandı. "Çin-Avrupa Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nda değişiklik yapılmasına ilişkin çalışmaların başlatılması, görüşmede kaydedilen en önemli sonuçlardan biri oldu. Çin Ticaret Bakanlığı sözcüsü Yao Shenhong "Çin-Avrupa Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması"nın imzalandığı 1985 yılından bu yana geçen 22 yıl içinde Çin ve Avrupa ekonomilerinde büyük değişikliklerin yaşandığına işaret ederek, söz konusu anlaşmada değişiklik yapılması gerektiğini kaydetti.²⁰

Çin, AB ile oluşan ticaret fazlası konusunda bir şeyler yapılması gerektiğini kabul etti.

12 Haziran tarihinde Brüksel’de gerçekleştirilen AB-Çin Ortak Ticaret Komitesi sonrası AB Ticaret Komiseri Peter Mandelson yaptığı açıklamada Avrupa’nın Çin ile olan ticaret açığıyla ilgili olarak ilk kez Çinli bir siyasinin bir şeyler yapılması gerektiğini kabul ettiğini ve bunun çok önemli bir adım olduğunu belirtti. Mandelson yaptığı açıklama söz konusu ticaret açığının çok yoğun bir şekilde tartışıldığını ve çözüm yollarını netleştirmek için önümüzde aylarda görüşmelerin devam etmesi gerektiği konusunda aynı fikirde olduklarını ve halihazırda Kasım ayında da bir AB-Çin zirvesi olacağını belirtti. Ayrıca Çin-AB arasında imzalanan 1985 ekonomi ticaret ve yatırım anlaşmasının güncellenmesi ile ilgili müzakere için de uzlaşmaya vardıklarını belirtti. Mandelson, uzun gündemden başlıca üç maddeyi ise çelik sektörü, tekstil ve telif hakları olarak sıraladı ve bu hususlarda yakın gelecekte görüşmelerin devam edeceğini belirtti.²¹

2006 yılı Çin-İspanyol tekstil ticareti Çin lehine artmaya devam ediyor.

İspanya gümrüklerinden elde edilen istatistiklere göre 2006 yılında Çin-İspanyol tekstil ticareti bir önceki yıla göre %17 artışla 2,568 milyar Euro olarak gerçekleşti. Çin’in İspanya’ya yaptığı tekstil ihracatı 2,524 milyar Euro ile bir önceki yıla göre %18 artış gösterdi. Aynı dönemde Çin’in İspanya’dan yaptığı tekstil ithalatı ise %10 azalışla 44 milyon Euro olarak gerçekleşerek İspanya’nın Çin ile olan ticaret açığının %19 artışla 2,481 milyar Euro’ya ulaşmasına neden oldu. Çin ile olan tekstil ticareti İspanya’nın tekstil dış ticaretinde önemli bir paya sahip. Çin’in İspanya tekstil ticaretindeki payı 2006 yılında %12 olarak gerçekleşti. Çin ile olan tekstil ticareti açığı ise toplam tekstil ticaret açığının %41’ini oluşturdu.²²

Romanya’nın Çin ile olan ticaret açığı giderek artıyor.

Romanya Ticareti Teşvik Bürosu’ndan alınan istatistiklere göre 2007 yılının ilk dört ayında Çin ve Romanya arasındaki ticaret 2006 yılına göre %37 artarak 425 milyon Euro’ya ulaştı. Romanya’nın Çin’e ihracatı yıllık %8,4 düşüşle 46 milyon Euro’ya gerilerken Çin’den ithalatı %45 artışla 378 milyon Euro’ya ulaştı. Romanya’nın ticaret açığı %59 artışla 332 milyon Euro’ya ulaştı. Çin Romanya’nın ithalat yaptığı ülkeler arasında %9’luk payıyla Rusya ve Türkiye’den sonra üçüncü sıradaki konumunu sürdürdü. Romanya’nın en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında ise Çin, AB hariç tutulduğunda 13. sırada geldi.²³

Çin: Yunanistan’la işbirliğini yoğunlaştırmaya hazırız

Çin Devlet Müşaviri ve Savunma Bakanı Cao Gangchuan, Yunanistan’la ilişkilere büyük önem verdiklerini, temas ve işbirliğini yoğunlaştırarak iki ülke ve iki ordu arasındaki ilişkileri daha da ileriye taşımaya hazır olduklarını belirtti. Cao Gangchuan 13 Haziran’da Beijing’de Çin’i ziyaret eden Yunanistan Parlamentosu Savunma ve Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Panagiotis Kammenos ile görüştü. Cao Gangchuan, stratejik ortaklık ilişkilerinin gelişmesiyle birlikte, iki ülke arasında siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel temas ve işbirliğinin kapsamlı şekilde sürdürüldüğünü hatırlattı.²⁴

Çin ve İsrail arasında büyük ekonomik ve ticari işbirliği potansiyeli...

IV. Diğer ülkeler ile ilişkiler

Çin'in kuzeydoğusundaki Ha'erbin kentinde düzenlenen Ha'erbin ve Dünyadaki Museviler Ekonomik ve Ticari İşbirliği Uluslararası Forumu'na katılan temsilciler, Çin ve İsrail'in, kaynak ve teknoloji alanlarında birbirlerini tamamlayıcı niteliklere sahip olduklarına işaret ederek, üretim gücü seviyesini yükseltmeyi amaçlayan ekonomik, ticari, bilimsel ve teknolojik işbirliğinde büyük potansiyel bulunduğunu belirttiler. Forumu katılan yerli ve yabancı temsilciler, İsrail'in uygulama teknolojisi alanında olgunlaşmış ve verimli araştırma- geliştirme sistemi ile gelişmiş su arıtma ve güneş enerjisi kullanma teknolojisinin, Çin'in tarım gibi çeşitli alanlardaki sorunlarının çözümüne yardımcı olacağını kaydettiler. Çin ve İsrail, bilimsel ve teknolojik, ekonomik ve ticari işbirliğiyle karşılıklı yararı ve ortak kazancı gerçekleştirebilecek.²⁵

Çin ve Rusya arasında 1.5 milyar dolarlık işbirliği projesi sözleşmesi imzalandı...

Çin'in Ha'erbin kentinde düzenlenen "Rusya Ticaret Günü" sırasında Çinli ve Rus işletmeler arasında 1 milyar 500 milyon ABD Doları tutarında 21 ekonomik ve ticari işbirliği projesiyle ilgili sözleşme imzalandı. İki gün süren "Rusya Ticaret Günü", 18. Ha'erbin Uluslararası Ekonomi ve Ticaret Fuarı'nın önemli faaliyetlerinden birisi oldu. İki ülkenin işletmeleri arasındaki işbirliği projeleri esas olarak maden kaynakları ve emlak sektörünü geliştirme alanlarını kapsıyor. İlk kez 1990 yılında düzenlenen Ha'erbin Uluslararası Ekonomi ve Ticaret Fuarı, Çin'in, Rusya ve Kuzeydoğu Asya piyasasına yönelik önemli bir pencere haline geldi.²⁶

Çin-Kazakistan boru hattıyla ithal edilen petrol miktarı 3 milyon tonu aştı...

Mayıs ayının sonuna kadar Çin-Kazakistan ham petrol boru hattıyla ithal edilen ham petrol miktarının 3.67 milyon tonu bulduğu bildirildi. Xinjiang Alatao gümrük yetkililerinin verilerine göre, bu yılın ilk beş ayında Çin-Kazakistan ham petrol boru hattıyla ithal edilen petrol miktarı 1.91 tonu buluyor. 11 Temmuz 2006'de resmen petrol aktarmaya başlayan söz konusu ham petrol boru hattının, yıllık kapasitesi 10 milyon tonu buluyor. Uzmanlar, Çin'in ilk sınır ötesi ham petrol boru hattı olan Çin-Kazakistan ham petrol boru hattının Çin'in enerji ithalatının çeşitlendirilmesine yararlı olacağı gibi Çin, Kazakistan ve Rusya'nın ham petrol boru hattı taşımacılığı sistemini birbirine bağlayacağını, Kazakistan ve Rusya'ya, yeni ve istikrarlı petrol ihracat pazarı sağlayacağını savundu.²⁷

Talabani, Çin'le 4 anlaşma imzaladı. Çin Irak'ın borçlarını affedecek

Irak ve Çin arasında çeşitli alanları kapsayan dört anlaşma imzalandı. İmza törenine, Çin ve Irak devlet başkanları Hu Cinto ile Celal Talabani de katıldı. İki ülke arasında imzalanan anlaşmalar arasında Irak'ın borçlarının silinmesiyle ilgili anlaşmanın yanı sıra iki tarafın dışişleri bakanları arasındaki işbirliği, ekonomik ve teknolojik işbirliği ile insan kaynakları eğitim programı yer alıyor. Ancak Irak'ın silinen borcunun miktarı açıklanmadı. Bu arada, Çin Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, Pekin'de düzenlenen haftalık basın toplantısında, Irak'ta bir an önce istikrar, güvenlik ve kalkınma sağlanmasını arzuladıklarını belirterek, uluslararası toplumla birlikte Irak'ın yeniden yapılanma sürecinde yapıcı rol oynamaya devam edeceklerini kaydetti. Sözcü, Irak'a destek verme doğrultusunda bu yıl içinde 50 milyon yuan (yaklaşık 6,7 milyon dolar) tutarında hibe dahil çeşitli önlemler alacaklarını ifade etti. 1958 yılından bu yana Çin'i ziyaret eden ilk Irak lideri olan Talabani, 26 Haziran'da Çin'den ayrıldı.²⁸

**TÜSİAD
International ile Çin
Sanayi ve Ticaret
Federasyonu
işbirliği platformu
oluşturuyor.**

**TÜSİAD YİK
Başkanı Çin Ticaret
Bakanı ile görüştü.**

**Çin ile 5 yılda 50
milyar dolarlık
ticaret hedefleniyor**

V. Türkiye'deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

Çin Sanayi ve Ticaret Federasyonu Başkan Vekili Sayın Zhang Longzhi'nin başkanlık ettiği Çin heyeti ile TÜSİAD International 15 Haziran 2007 tarihinde bir toplantı düzenledi. Toplantıda TÜSİAD International Yürütme Kurulu Başkanı Aldo Kaslowski, Türkiye ve Çin Dışişleri Bakanlıkları'nın ikili işbirliğini geliştirmek için bir "İşbirliği Konferansı" kurma aşamasında olmalarının sevindirici ve umut verici bir gelişme olduğunu daha da önemlisinin, siyasi ve ekonomik olmak üzere iki ayağı bulunacak olan bu "İşbirliği Konferansı" içinde TÜSİAD ve Çin Sanayi ve Ticaret Federasyonu'na ekonomik işbirliği ayağını birlikte yürütme görevinin teklif edilmesi olduğunu belirtti. Toplantıda Çin Sanayi ve Ticaret Federasyonu Başkan Vekili Sayın Zhang Longzhi ile Aldo Kaslowski söz konusu işbirliği platformuna temel olacak mutabakat zaptına imza attılar.

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanı Mustafa V. Koç'un başkanlık ettiği TÜSİAD heyeti Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanı Bo Xilai ve beraberindeki heyet ile 17 Haziran 2007 tarihinde bir toplantı gerçekleştirdi. Mustafa V. Koç toplantıda ikili ticari ilişkilerde Türkiye aleyhine gelişen tablonun, Türk yatırımcısının Çin'deki potansiyeli değerlendirmesi, Çin hükümetinin de uluslararası ticaret kurallarına gerekli hassasiyeti göstermesi ve Çinli yatırımcıların Türkiye'deki yatırım olanakları ile ilgilenmesiyle iki taraf için dengeli ve sürdürülebilir bir duruma gelmesinin mümkün olacağını belirtti. TÜSİAD olarak İşbirliği Konferansı'nın bu yıl içerisinde kurulmasının umut edildiği ve bu çatı altında TÜSİAD ve Çin Sanayi ve Ticaret Federasyonu'nun birlikte oluşturacağı "İşbirliği Platformu"na işlerlik kazandırılması ile de iki ülke arasındaki iletişim ve ticari ilişkileri artırmada önemli işlere imza atılacağına inandıklarını belirtti.

Çin Ticaret Bakanı Bo Xilai ve Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen 17 Haziran'da İstanbul'da bir araya gelerek bir mutabakat zaptı imzaladılar. Kürşad Tüzmen toplantıda Çin'le stratejik ortaklık anlaşması ve tercihli ticaret anlaşmalarının imzalanması gerektiğini söyledi. Türk-Çin ortak sanayi bölgesi oluşturulması gerektiğine işaret eden Tüzmen, adres olarak güney illerini gösterdi.

Çin heyetine, "Anlaşmayı Eylül ayında düzenlenecek Cıfit Fuarı sırasında sonuçlandırılm" talebinde bulunan Tüzmen, tercihli ticaret anlaşmasının sonuçlarının orta ve uzun vadede görüleceğini ifade ederek kısa vadeli hedefin ise tarifelere daha fazla duyarlı ticaret sistemi oluşturmak olduğunu belirtti. Tüzmen, anlaşmanın esas etkisini ise "karşılıklı yatırımları tetikleyici olması" şeklinde açıkladı. Bu yılın sonunda ikili ticaret hacminin 14 milyar dolara ulaşacağını tahmin edildiğini ifade eden Tüzmen, en iyi tahminle bu rakamın sadece 1.2 milyar dolarlık bölümünün Türkiye'nin Çin'e ihracatını oluşturacağını söyledi. Çin'e ihracatın aylık bazda %50'lerin üzerinde artarken, ithalattaki artış hızının yavaşladığını belirten Tüzmen, ikili ticaretin önümüzdeki 5 yıl içinde 50 milyar doları aşacağını söyledi.

**Çin'e uçuşlar
artacak Mersin'e
heyet gelecek**

Alım heyeti programı kapsamında 300 milyon dolarlık alım sözleşmesi imzalandığını hatırlatan Bo Xilai, Çin şirketlerinin Türk firmaları ile işbirliğine ilgisinin arttığını kaydetti. Türkiye'nin Çin'e neler satabileceğine dair bir listenin hazırlanmasının taahhüt edildiğini kaydeden Bo Xilai, Türk hükümetinin talebi üzerine Çin şirketlerinin Türkiye'de yatırımını teşvik edeceklerini ifade etti. Daha sonra iki bakan arasında Karma Ekonomik Komisyon protokolü imzalandı. Tüzmen, protokolün teknoloji, sivil havacılık, turizm, tarım gibi tüm alanları kapsadığını söyledi. Çin'in daha fazla mal alma talebini ilettiğini kaydeden Tüzmen, daha fazla Çin yatırımı çekebilmek için Türkiye'de bir yatırım ve ticaret bölgesi kurulmasını önerdiklerini kaydetti. Tüm bu taleplere olumlu bir yaklaşım gösterildiğini kaydeden Tüzmen, Çin tarafının yatırım bölgesi için Mersin'e bir heyet göndereceğini de belirtti. Turizm konusunda da açılım sağladıklarını kaydeden Tüzmen, "Çin'den daha fazla turist çekebilmek istiyoruz. 40 milyon turist potansiyeli var. Çin'e daha fazla uçuş olacak" dedi.²⁹

**Garanti Bankası
Çin için kredi kartı
basacak**

China Union Pay (CUP) ile Garanti Bankası arasında 11 Haziran tarihinde İstanbul'da yapılan bir anlaşma ile Çin'deki 1 milyardan fazla tüketici için kredi kartı basılması kararlaştırıldı. Garanti Bankası Ödemeler Sistemi İcra Kurulu Başkanı Mehmet Sezgin yaptığı açıklamada "Bu anlaşma sayesinde Çin'i ziyaret eden turist ve işadamları Bonus Business, Bonus Personal ve Garanti Paracard kredi kartlarını kolaylıkla kullanabilecekler" dedi. Diğer taraftan, Türkiye'yi ziyaret eden Çinli turist ve işadamları da kredi kartlarını Çince menüsü oluşturulan tüm Garanti ATMlerinde kullanabilecekler.

CUP, üyesi olan toplam 190 bankasıyla Çin'deki tek ödeme kuruluşu olarak 1.1 milyar kart kullanıcısına hizmet veriyor. Taraflar arasında geçen yıl yapılan anlaşmaya göre Çinli turistler Çince menülü Garanti Bankası ATMlerinden nakit çekebiliyor ve Türkiye'de ilk ve tek defa olmak üzere POS terminallerinden işlem yapabiliyorlar.³⁰

**Çinliler'den tanıtım
sözü**

Kamu ve özel sektör kurumlarından temsilcilerin yer aldığı 16 kişilik Çin Heyeti, İzmir Ticaret Odası (İZTO) ve Ege Bölgesi Sanayi Odası'nı (EBSO) 18 Haziran tarihinde ziyaret etti. Ziyarete yer alan All China Ticaret ve Sanayi Federasyonu Başkanı Zhang Longzhi, Çin'de İzmir'in tanıtımını yapacaklarını söyledi. Yatırım olanaklarını araştırdıklarını belirten Longzhi, "Yatırım konusunda şimdiden bir şey söylenemez ama ülkemizde İzmir'in tanıtımını yapacağız. İki ülke arasında imzalanması planlanan anlaşmalar tamamlandığında ticaret ve yatırımlar da hızlanacaktır" dedi.³¹

**Rakibimiz Çin değil
çekim merkeziz.**

Sektörün korkulu rüyası Çin rekabetini yenen Türk hazır giyim sektörü, dünya ihracatında ikinciliği hedefliyor. İstanbul Hazır giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği Başkanı Süleyman Orakçioğlu, hazır giyim ihracatının ocak-mayıs döneminde % 14,77, Mayıs'ta da % 19 arttığına dikkati çekti. Orakçioğlu, büyük Avrupalı alıcıların artık Çin'i tercih etmediğini belirterek Türkiye'nin rakibinin Çin olmadığını söyledi.³²

**El halısı pazarını
Çin'e kaptırınca
fabrika kurdu.**

Pazarlarını Çin'e kaptıran Kütahya'nın Simav ilçesindeki dokumacılar, krizden çıkış için el halısı yerine fabrika üretimine yönelmeye başladı. İlçede 50 yıldan bu yana el halıcılığı yapan 70 yaşındaki Cemal Çınar,

Çin'i bırakan dünya markaları Türkiye'de mal arıyor

Simavlı halıcılara örnek olmak için 500 bin YTL harcayarak Çınar Halı adıyla fabrika kurdu. Toplam 50 işçinin çalıştığı halı fabrikasında ayda 2 bin metrekare yün halı üreterek başta İstanbul, İzmir ve Ankara olmak üzere büyük illere pazarlayan Çınar, Çin ve diğer Uzakdoğu ülkeleriyle rekabet edemeyerek krize giren halıcı arkadaşlarını el halısı yerine fabrika halısı üretmeye davet etti.³³

“Çin eski cazibesini yitirdi. Maliyetler öyle artık eskisi gibi ucuz değil” diyen uluslararası dev markalar alımlarını Türkiye'ye kaydırma planları yapmaya başladı. Victoria's Secret, Crave, Max Mara, Ted Baker gibi ünlü markalar Türkiye'den büyük alımlar yapmak için harekete geçti. Bu yıl "Endüstriyel Çöpçatanlık" adı altında dördüncüsü düzenlenen ve dünya çapında markaların katıldığı alıcılar turuna katılım ikiye katlandı. 20 yıl önce Türkiye'den alım yapan ancak daha sonra rotasını maliyet avantajı sağlayan ülkelere çeviren ünlü Alman erkek giyim markası Brühl GMBH da tura katılanlar arasındaydı. 28 firma temsilcisine 5 gün boyunca İstanbul, Çorlu, Bursa ve Kahramanmaraş'taki fabrikaları gezdiren tur organizatörü Uluslararası Pamuk Konseyi Türkiye Temsilcisi Marsha Powell, "Çin'deki iş gücü fiyatlarının ve son dönemde petrol fiyatlarının artması firmaları Çin'den Türkiye'ye döndürmeye başladı. Bu yıl tura katılan firma sayısının iki kat artmış olması bunun kanıtı. Tura katılan bütün markalar büyük alıcı. Bu firmaların sadece örnek siparişleri bile milyonlarca dolar tutuyor" açıklamasını yaptı. Powell, uluslararası devlerin rotayı Türkiye'ye kırmalarında Türk perakende sektöründe yaşanan hızlı gelişimin, artan ürün çeşitliliği, inovasyon çalışmaları ve moda gözünün güçlenmesi gibi etkilerin de büyük bir rol oynadığını dile getirdi.³⁴

AB'nin Çin'e pazarını açması büyük dengesizliğe neden olacak

İstanbul Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İHKİB) Başkanı Süleyman Orakçioğlu, Türk hazır giyim ihracatçıları temsilcilerinin sektörün rekabet gücünün artırılması ve küresel rekabet ortamına uyum amacıyla çalışmalarını yoğunlaştırdıklarını söyledi. Avrupa Komisyonu tarafından İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri (İTKİB) işbirliğinde 12 Haziran'da “Küreselleşme Sürecinde Tekstil ve Hazırgiyim Sektörü: Yapısal Değişim Yönetimi ve Rekabetin Sürdürülebilirliği” başlıklı bir Avrupa-Akdeniz Konferansı düzenlendi. Konferansta konuşan Orakçioğlu, AB'nin Çin ile imzaladığı kota anlaşmasının 2007 yılı sonunda sona ermesinin yeni dengesizliklere yol açacağı kaygısını taşıdıklarını belirterek, bunun Avrupa-Akdeniz ülkeleri olmak üzere birçok gelişme yolundaki ülkenin ortak kaygısı olduğunu dile getirdi. AB tarafından Çin'e yönelik kotaların devam ettirilmesinin diğer önemli bir gerekçesinin de başta ABD olmak üzere korunma önlemi uygulayan ülkelerin bunu devam ettirmesi olduğunu ifade eden Orakçioğlu, “ABD ve diğer ülkeler 2008'de kotaları devam ettirirken AB'nin kaldırması, AB pazarını direkt Çin'in hedefi durumuna getirecek ve pazarda telafisi mümkün olmayan dengesizliğe neden olabilecektir” diye konuştu. Orakçioğlu, ekonomileri ağırlıklı olarak tekstil ve konfeksiyon sektörüne dayalı gelişme yolundaki ülkelerin, alternatif politikalar geliştirip yeniden yapılandırma çalışmalarının tamamlanması için desteğe ihtiyaçları olduğuna dikkat çekerek, “Türk hazır giyim ihracatçıların temsilcileri olarak bizler, sektörün rekabet gücünün artırılması ve küresel rekabet ortamına uyum amacıyla çalışmalarımızı

Organik tekstilde merkez olabiliriz.

yoğunlaştırmış bulunmaktayız. Bunun için esnek ve hızlı üretim, kaliteli üretime uygun fiyat, moda ve marka çalışmaları ile küresel rekabete uyum sağlamaya çalışmaktayız” dedi.

İTKİB Başkanı İsmail Gülle de var olan yatırımları ve istihdamı atıl durumda bırakmadan sektörün yeni üretim alanlarına yönlendirilmesinin önemli olduğuna dikkat çekerek, “Örneğin teknoloji yoğun üniteler ve teknik tekstiller bu alanlardan birisi. Ülkemizdeki yatırımlar ile tecrübe ve bilgi birikiminin bu alana yönelmede başlangıç için yeterli olduğunu düşünüyoruz. Ancak yeni adımlar da gerekiyor. Bunun için, ülkemizde de AB'ye benzer olarak Türk Tekstil Teknoloji Platformu çalışmalara başladı” dedi. Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından hazırlanan tekstil ve konfeksiyon stratejisi kapsamında sektörün Ar-Ge odaklı geliştirilmesi için çalışmalar yapıldığını anlatan Gülle, şunları kaydetti: “Yeni rekabet ortamında diğer bir alternatif üretim alanı organik pamuk ve organik tekstiller olabilecektir. Ülkemizin dünyanın 7. büyük pamuk üreticisi olarak organik pamuk yetiştiriciliğinde ve bunların organik tekstil mamulleri üretiminde önemli bir merkez olabileceğinin farkındayız.”³⁵

İzmirli Kütaş Çin'de fabrika kurdu, sarımsağı kurutup dünyaya satacak

Çinli iki ortakla Çin'de 10 milyon dolarlık yatırımla sarımsak işleme fabrikası kuran Kütaş Gıda Sanayi'nin Genel Müdürü Tayfur Akın, 'AB ülkeleri ve Japonya'ya ihracata başladık. Sırada ABD var dedi. Gürel Grubu'nun gıda şirketi Kütaş, 3.5 milyon tonla dünyanın en büyük sarımsak üreticisi olan Çin'de fabrika kurdu. Sarımsak işini bilen iki Çinli ortağı da yanına alan Kütaş, 10 milyon dolar yatırımla kurduğu fabrikadan Avrupa'ya ve Japonya'ya sarımsak ihracatına başladı. İşbirliği sonucunda Anhui eyaletinin Fuyang kentinde 15 bin ton üretim kapasiteli fabrika kurduklarını kaydeden Akın, "Mart ayında üretime geçen fabrikada doğranan, kurutulan sarımsak, isteğe göre öğütülüyor. Avrupa Birliği ülkelerine ve Japonya'ya ihracata başladık. Sırada ABD'ye ihracat var. Bu işten 50 milyon dolar ciro hedefliyoruz" dedi.³⁶

Ucuz Çin malları Bısaş'a fabrika sattırıyor

Bısaş Tekstil, İnegöl'deki iplik fabrikası A Polteks'i elden çıkarmaya karar verdi. Bısaş Tekstil Mali İşler Müdürü Mustafa Odabaş, 'Zarar açıklayan A Polteks Bısaş'ı olumsuz etkiliyordu" dedi. Doların YTL karşısında değer kaybetmesi, müşterilerin ucuz ve kalitesiz Çin mallarına olan eğilimi ile yüksek işçilik giderleri 15 yılı aşkındır kumaş üretimi yapan ve yaklaşık 380 personele sahip Bısaş Tekstil'e fabrika kapattırıyor. Bısaş, %99 oranında bağlı ortağı olan ve 2 yıldır zarar eden A Polteks'i elden çıkararak Bısaş'ın mali tablolarında oluşan yükten de kurtulmuş olacak. Tekstildeki sıkıntıya rağmen Bısaş Tekstil'i ayakta tutmaya çalıştıklarını belirten Bısaş Mali İşler Müdürü Mustafa Odabaş, Çin'den Türkiye'ye iplik fiyatına ham kumaş girdiğini, bu durumun da piyasayı daralttığını söyledi. Kumaş üreticilerinin artık iplik fiyatına ham kumaş satın alabildiklerine dikkat çeken Odabaş, "Müşteri, benden iplik alıp dokuyup kumaş haline getirmek yerine Çin'den gelen ve iplikten bile ucuz olan kumaşları satın alıyor. Haliyle ipliğe de ihtiyacı kalmıyor" dedi.³⁷

Kaynaklar

- ¹ Referans Gazetesi, 13.06.2007
- ² Referans Gazetesi 28 Haziran 2007
- ³ Referans Gazetesi, 18.06.2007
- ⁴ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/11/1@73043.htm>
- ⁵ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/15/1@73246.htm>
- ⁶ Referans Gazetesi, 20.06.2007
- ⁷ <http://turkish.cri.cn/1/2007/05/21/1@71906.htm>
- ⁸ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/13/1@73146.htm>
- ⁹ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/18/1@73350.htm>
- ¹⁰ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/11/1@73039.htm>
- ¹¹ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/13/1@73164.htm>
- ¹² <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/02/1@72580.htm>
- ¹³ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/02/1@72590.htm>
- ¹⁴ Referans Gazetesi, 19.06.2007
- ¹⁵ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/12/1@73109.htm>
- ¹⁶ <http://turkish.cri.cn/1/2007/05/22/1@71927.htm>
- ¹⁷ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/04/1@72671.htm>
- ¹⁸ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/19/1@73468.htm>
- ¹⁹ <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200706/20070604772613.html>
- ²⁰ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/13/1@73168.htm>
- ²¹ http://ec.europa.eu/commission_barroso/mandelson/speeches_articles/spm156_en.htm
- ²² <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200706/20070604797629.html>
- ²³ <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200706/20070604761855.html>
- ²⁴ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/14/1@73185.htm>
- ²⁵ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/17/1@73326.htm>
- ²⁶ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/17/1@73327.htm>
- ²⁷ <http://turkish.cri.cn/1/2007/06/14/1@73231.htm>
- ²⁸ Dünya Gazetesi, 21.06.2007
- ²⁹ Referans Gazetesi 19 Haziran 2007
- ³⁰ http://english.ccpit.org/Contents/Channel_410/2007/0614/43328/content_43328.htm
- ³¹ Referans Gazetesi 19 Haziran 2007
- ³² Referans Gazetesi 19 Haziran 2007
- ³³ Referans Gazetesi 15 Haziran 2007
- ³⁴ Referans Gazetesi 14 Haziran 2007
- ³⁵ Referans Gazetesi 13 Haziran 2007
- ³⁶ Referans Gazetesi 11 Haziran 2007
- ³⁷ Referans Gazetesi 22 Haziran 2007